

Szecsei Mihály

AZ ÉLELMISZERGAZDASÁG HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA SZABADKA KÖZSÉG TERÜLETÉN

Élelmiszergazdaságunk fejlesztési stratégiája arra alapozható, hogy a növekedés forrásainak megteremtéséhez e gazdasági ágazatnak kedvező agro-ökológiai és biológiai potenciálja van. Ennek kihasználása a termelés további növelését, a kapcsolódó termelőeszköz gyártó és feldolgozó ipar nagyobb méretű összehangolt fejlesztését, a mezőgazdasági termékek versenyképességének fokozása pedig a hatékonyság javítását indokolja. Így az élelmiszergazdaság hosszú távon is a gazdasági szerkezet fejlesztésének jelentős tényezője lesz.

Szabadka társadalmi, gazdasági és területi fejlődésének célrendszeréből kiindulva az élelmiszergazdaság fejlesztési céljait az elkövetkező évtizedre a következőképpen fogalmazzuk meg:

— minél teljesebben — minél kevésbé növekvő ráfordításokkal, társadalmi költséggel — elégítse ki a lakosság élelmiszer iránti keresletét, valamint a már kiépített és a még fejlesztendő élelmiszeripar nyersanyag-szükségletét;

— aktív export-import egyenlege növelésével szolgálja a fejlesztés import forrásainak bővítését, Szabadka külgazdasági egyensúlyának javítását;

— az anyagi és nem anyagi erőforrások hatékonyabb hasznosítása révén, jövedelemszerző képességének növelésével járuljon hozzá a szűkebb társadalmi közösség, a község és szélesebb társadalmi közösségeink társadalmi-gazdasági fejlődéséhez;

— a termelőeszközök fejlesztése révén növelje a munka termelékenységét, az eszközök hatékonyságát és ezáltal biztosítsa az öngazgatási társadalmi viszonyok erőteljesebb ütemű fejlődését.

E célokhoz tartozik még az is, hogy a fejlesztés eredményeképp biztosítani kell a mezőgazdaságban dolgozók számára az arányos jövedelmet, valamint az állandóan javuló életkörülményeket. Ezt azonban nem csak ágazati, hanem ösztársadalmi célnak is tekintjük.

A következő másfél évtizedben az élelmiszergazdaság iránt támasztott társadalmi követelmények sorában jelentős helyet foglal el a nemzetközi

versenyképesség megteremtése, és első helyre kerül a hatékonyság fokozásának szükségessége, ami a konvertibilis valutáért is értékesíthető, gazdaságos termékek nettó devizahozamának növelésével jár együtt.

A mezőgazdasági termelés többletének egyre nagyobb hányada kell hogy export célú legyen. Ebből a szempontból azokat a termelési ágazatokat érdemes kiemelten fejleszteni, amelyek termékei a világpiacon már ma is versenyképesek, vagy rövid időn belül azzá tehetők. A fejlesztés fő iránya a hústermelés, a takarmánybázis és a gabonatermelés növelése lesz. Ebben a tekintetben a kiemelt ágazatok és a többi élelmiszer-gazdasági ágazat fejlesztése között mégis ésszerű arányokat kell fenntartani, mivel a rendelkezésünkre álló erőforrások és adottságok mellett Szabadka élelmiszer-gazdaságának a már említett szükségletek fedezésére az élelmiszerek csaknem teljes választékát — közvetlenül vagy közvetve — meg kell termelnie. Természetesen élelmiszer-gazdaságunk export-képessége is növekszik, ha szélesebb áruskálával állunk készenlétben az időről időre megnyíló lehetőségek kihasználására.

A felsorolt követelmények több elemet foglalnak magukban. Feltételezik a termelés sokszínűségének megtartását. Emellett az élelmiszer-gazdasági termékek nemzetközi versenyképességének javítása, vagy akár csak a már elért versenyképesség megtartása a termelési költségek viszonylagos csökkentését is feltételezi.

Az egyes termelőágazatok jövőbeni fejlődésének lehetőségét a nemzetközi versenyképesség, a fejlesztés eszközigényességének csökkentése téren elérhető eredmények határozzák meg.

A nagyobb jövedelemben a termelőképeség fokozásához nélkülözhetetlen, hogy a társadalmi szektorban felhasznált eszközök hatékonyságának javítása mellett a mezőgazdasági termelésben tartósan fejlesszük a mezőgazdasági magántermelést, valamint ösztönözzük a kisárutermelet a mezőgazdaságban, biztosítsuk termelőeszköz-ellátását, szervezzük meg az áru értékesítését, továbbá keressünk új utakat a társadalmi szektor és az említett kisárutermelet szerves összekapcsolására, mégpedig a jövedelmi viszonyok magasabb szintjén. A munkatermelékenység növekedése útján felszabaduló munkaerő hatékony foglalkoztatására a fejlesztési rangsorolásban kiemelt állattenyésztésben és házi feldolgozásban kell lehetőségeket teremteni.

A mezőgazdaság fejlődésének a következő hosszú távú időszakban egyik kulcskérdése az lesz, hogy képes lesz-e lényeges változást elérni a felhasznált termelési tényezők, mindenekelőtt az állóeszközök és az energiahordozók hatékonyabb felhasználásában. Egyidejűleg az élők munkatermelékenységét is tovább kell növelni, valamint biztosítani kell a rendelkezésre álló forgóeszközök ésszerűbb és takarékosabb felhasználását.

Szabadka élelmiszer-gazdasága a kitűzött célokat csak akkor érheti el, ha folyamatosan alkalmazkodik a piaci feltételekhez, és ha az eddiginél kisebb mértékben keresi a gazdasági szabályozók módosításának le-

hetőségeit, valamint kevésbé törekszik a szabályozókhoz való alkalmazkodásra.

Az agrártermékekkel megszerezhető devizabevételek növelése, az eddigi vásárló piacaink megtartása és kiszélesítése az élelmiszerek feldolgozottsági fokának és minőségének javítását feltételezik. *Rövidlátó szemlélet ne szorítsa háttérbe élelmiszergazdaságunk fejlesztésének azt a távlati stratégiáját, hogy a mezőgazdasági nyersanyagokat minél magasabb feldolgozottsági fokon törekedjünk értékesíteni.* Ehhez korszerűbb, versenyképes élelmiszeripari kapacitásokat kell fejlesztenünk, valamint a lehetőségekhez mérten szorgalmazni kell a háttéripari (községünkben a vegyipari, villamos- és fémipari) kapacitások fejlesztését.

Az újratermelhető értékes szerves anyagok komplex hasznosítása előtérbe állítja a mezőgazdasági és élelmiszeripari termelés melléktermékeinek hasznosítását is.

A takarmányozási célú és a talaj tápanyag készletének pótlását szolgáló felhasználás mellett olyan követelmény is támasztható, hogy az ágazat a hulladékok és melléktermékek energiacélú hasznosításával és más megújuló energiaforrások termelésbe állításával csökkentse a külső energiaforrások igénybevételét. Ez különösen a hosszú távú gazdasági stabilizációs program egyik fontos kiemelt tétele, amely számszerűleg mintegy évi 5 százalékkal látja elő az egy termékegységre felhasznált energia mennyiségének csökkentését.

Községünk mezőgazdasági területe köztudottan a szárazabb éghajlati övezetben helyezkedik el. Ez a még magasabb szinten alkalmazott mezőgazdasági gépesítés és komplex agrotechnológia magasabb szintje mellett is kedvezőtlenül hat a terméseredményekre, vagyis a hozamokra, és negatívan befolyásolja a költségek és az összbevétel arányát. A következő hosszú távú fejlesztési terv egyik fő célja, hogy legalább egy meghatározott részterületen csökkentsük az időjárás szeszélyes hatását, és hogy a kiemelt fontosságú állattenyésztés számára a folyamatos és megfelelő takarmányellátást biztosítani tudjuk. Ezt korszerű öntözőrendszer kiépítésével és üzemeltetésével szándékozunk elérni. Mivel a vegetációs időszakban felhasználható vízmennyiség a következő években mindinkább meghatározó tényezője lesz a mezőgazdasági termelés növelésének, így különös gondot kell fordítanunk a vízgazdálkodásra. A következő időszakban várhatóan nő a természetes csapadék jobb hasznosulását elősegítő, a talajok kedvezőbb vízgazdálkodási tulajdonságait kialakító technológiai eljárások és a vízpótlás szerepe. Ez azt is jelenti, hogy az öntözéses gazdálkodás említett fejlesztése mellett a meglévő kapacitásokat is jobban ki kell használni, valamint a rendelkezésre álló vízforrások és ésszerűbb elosztását kell szorgalmazni. A tervezett nagyarányú öntözőrendszer-fejlesztés az elérhető termeléstöbblet, illetve a már említett termésbiztonság folytán a ráfordításokat megtérítő kultúrák, illetve technológiák megalapozását teszi indokolttá.

Élelmiszergazdaságunk egyik legnagyobb beruházását jelenti az említett öntözőrendszer kiépítése, amely csak a társadalmi szektorban mintegy

6500 hektár öntözését teszi lehetővé, a mai árakon számítva mintegy 4 milliárd dináros beruházási összeggel. Törekedni kell ennek az óriási vállalkozásnak fokozatos, de ésszerűen megalapozott megvalósítására, amelynek végső határideje 1990-re tehető. A társadalmi mezőgazdasági földterületek mellett az öntözőrendszer célszerű és gazdaságos üzemeltetése érdekében elengedhetetlenül szükséges a magánszektor földterületének az öntözőrendszerbe való bevonása, egy korszerűen szervezett termelés keretein belül az adott kiemelt fejlesztési célok megvalósításának (mindezekelőtt az állattenyésztés fejlesztésének) érdekében.

A felvázolt fejlesztési célok és irányvonalak megvalósításához nélkülözhetetlen a tudományos-műszaki haladás nagyobb méretű igénybevétele a mezőgazdasági termelésben. Különösen az utóbbi években vált a tudományos-műszaki haladás a termelésfejlesztés hatékony eszközévé, és ennek alkalmazása az elkövetkező időszakban további eredményekre enged következtetni. Az elmúlt időszakban igen nagy lemaradást kellett behoznunk, hogy több területen is felzárkózhassunk a bennünket körülvevő fejlettebb mezőgazdaságokhoz. Ma már bizton állíthatjuk, hogy a gabonatermelésben általunk alkalmazott technológia megközelíti a legfejlettebb technológiákat. Ehhez kell kapcsolnunk az elkövetkező időszakban az állattenyésztési technológia gyorsabb fejlesztését, különösen ami az élelmiszergazdaság nehéziparát — mármint a szarvasmarha-tenyésztést — illeti, hogy lépést tarhassunk az élelmiszergazdaságban bekövetkező tudományos-műszaki haladással.

Anyagi és személyi feltételeink egyaránt megvannak ahhoz, hogy a biotechnológiai kutatások eredményeit felhasználjuk nemcsak a növények és az állatok teljesítőképességének fokozása terén, hanem a mezőgazdasági és az élelmiszeripari termelés több más területén is.

Míg a gabonatermelésünk intenzív fejlesztése ma már kielégíti a fajtákkal szemben támasztott igényeket, kutatókapacitásaink lehetővé teszik azt is, hogy folyamatos fajtaváltás útján növekedjék a potenciális termőképesség és annak kihasználása, addig az ezen alapuló állattenyésztésben a szerkezet javítása mellett (a szarvasmarha-állomány gyorsabb növekedésével) a fő törekvés a takarmány-transzformáció hatásfokának javítása lesz.

A felsorolt fejlesztési célok szükségessé teszik a hazai fehérjeellátás hosszú távú stratégiájának kidolgozását, megfelelő termelési és beruházási intézkedések foganatosítását, hogy mind a növényneveléssel, mind új technológiák kidolgozásával és átvételével a jövőben biztosítani tudjuk a fehérjebázis mennyiségi és minőségi fejlesztését.

Rezime

Dugoročna razvojna strategija prehrambene privrede na teritoriji subotičke opštine

Prehrambena privreda će i u daljoj budućnosti biti bitni sastojak razvijanja naše privredne strukture, konstatuje autor, na bazi geo-ekoloških i bioloških potencijala područja. U tom smislu je potrebno:

— zadovoljavanje potreba stanovništva za ishranu i prerađivačke industrije za sirovinu,

— porast aktivnog izvozno-uvoznog bilansa,

— bolje korišćenje materijalnih i nematerijalnih izvora,

— porast produktivnosti rada i efikasnosti sredstava.

Sve veći deo viška poljoprivredne proizvodnje, treba da bude spreman za izvoz. Posebno treba razvijati proizvodnju mesa, bazične stočne hrane i proizvodnju žitarica. U tom pravcu treba poboljšati konkurentsku sposobnost naših agrarnih proizvoda na svetskom tržištu.

Pored razvijanja proizvodnje poljoprivrednih dobara, treba stimulisati proizvodnju sitnih proizvođača i povezati ih organski sa društvenim sektorom.

Jedno od glavnih pitanja je, kako postići odgovarajuću promenu u boljem korišćenju proizvodnih činilaca — osnovnih sredstava i energije — uz istovremeno povećanje proizvodnosti živog rada.

Porast deviznog priliva, koji se može postići izvozom agrarnih proizvoda i prerađevina, je moguć, ali se pri tome ne sme desiti da kratkoročno interesovanje gura u pozadinu, dugoročnu strategiju, koju treba postići višim stepenom prerade agrarnih proizvoda. Pri tome, treba imati u vidu mogućnost smanjenja upotrebe spoljnih izvora energije, putem korišćenja otpadaka i sporednih proizvoda u energetske svrhe. Tim se, po našem stabilizacionom programu, može sniziti upotreba energije po jedinici proizvoda za 5%.

Naše područje se nalazi na suvom klimatskom području, te je prema tome potrebno, na određenom delu područja, smanjiti štetu dejstva nepovoljnih klimatskih uslova. Za obezbeđenje potrebne stočne hrane, za razvijenije stočarstvo, potrebno je, prema tome izgradnja zalivnog sistema. Jedan od osnovnih investicija je izgradnja takvog sistema za obezbeđenje zalivanja 6.500 hektara u društvenom sektoru, sa investicijama od oko četiri milijarde dinara (po sadašnjim cenama). Razume se, da je isto tako važno privođenje površina individualnog sektora mogućnostima navodnjavanja.

Da bi se postavljeni ciljevi postigli, potrebno je neophodno razvijanje i korišćenje naučnog i tehnološkog razvitka i njihove upotrebe u poljoprivredi, tim više, jer smo u poslednjem periodu doživeli veliko zaostajanje.

Danas već možemo tvrditi, da smo u proizvodnji žitarica postigli približavanje najrazvijenijim tehnologijama. Tome treba u narednom periodu dodati ubrzano razvijanje tehnologije u stočarstvu, naročito u proizvodnji goveda, da bi mogli da držimo korak sa naučno-tehnološkim razvojem u proizvodnji hrane.

Dalje razvijanje potencijalnog porasta proizvodnje žitarica, putem izbora sorte, dovešće do potencijalnog porasta u proizvodnosti, ali istovremeno, transformacija efekta dejstva stočne hrane, treba da bude značajan zadatak.

Usled toga je potrebno razvijanje dugoročne strategije proizvodnje belančevina, da bi se osiguralo unapređenje količinske i kvalitetne belančevinaste baze.

Resummee

Langjährige Entwicklungsstrategie der Nahrungsmittelwirtschaft im Suboticaer Gebiet

Die Nahrungsmittelwirtschaft wird auch in der weiteren Zukunft grundlegende Basis der Wirtschaftsstruktur unseres Gebietes sein, stellt der Verfasser fest, auf Grund des agro-ökologischen und biologischen Potentials unserer Landschaft. Es ist daher nötig:

— die Zufriedenstellung der Nötigkeiten der Einwohner an Nahrungsmitteln und des Bedürfnisses der verarbeitenden Industrie an Rohstoffe.

— Wachstum der Aktivität des Aus- und Einfuhrbilanzes,

— Besseren Gebrauch der Materiellen und nichtmateriellen Quellen zur Produktion.

— Wachstum der Arbeitsproduktivität und der Effektivität der Arbeitsmitteln.

Immer grösserer Teil des Überschusses der Agrarproduktion soll ausfuhrbereit werden. Man soll besonders die Produktion des Fleisches, der grundlegenden Futtergewächse und der Getreide entwickeln. In diesem Ziele, soll die Konkurrenzfähigkeit unserer Agrarprodukte im Ausland verbessert werden.

Neben der Entwicklung der Produktion der Landwirtschaftsgüter soll die Produktion der kleinen Wirtschaftler stimuliert werden, die mit dem Gesellschaftssektor organisch verbunden sein sollen.

Eine der wichtigsten Fragen ist, wie man entsprechenden Unterschied im besseren Gebrauch der Produktionsfaktoren — der Produktionsgeräte und der Energetik — bei gleicher Erhöhung der Arbeitsproduktivität erlangen kann.

Das Wachstum der Deviseneinkunft, das durch den Ausfuhr der Agrarprodukte zu erzielen ist, ist möglich. Dabei, soll aber nicht vorkommen, dass die kurzfristige Interessen die langwährige Strategie, unterdrücken, die mit der höheren Stufe der Verarbeitung der Agrarprodukte, zu erzielen ist. Dabei muss man, die Möglichkeit des kleineren Gebrauchs von externen Energien im Auge behalten, das durch die Nützung der Abfälle und Nebenprodukte mit energetischer Wirkung haben, erzielbar ist. Damit wäre — laut unseren Stabilisationsprogram etwa 5% Energieersparnis pro Produktionseinheit erhältlich.

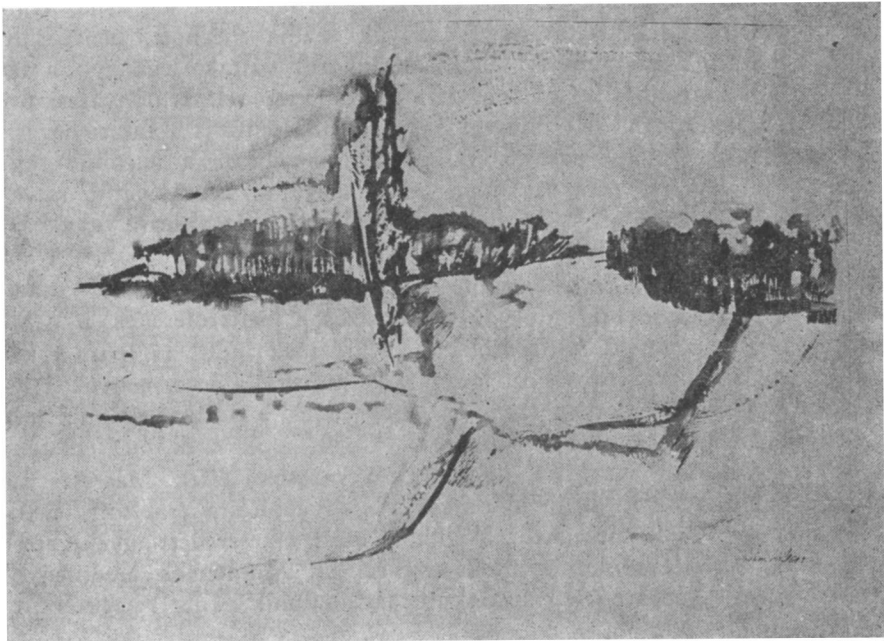
Unser Gebiet liegt in trockener klimatischer Region und daher soll im gewissen Masse der Schaden des Klimagebietes vermindert werden. Um die nötigen Futtergewächse zur Weiterentwicklung des Viehzuchtes zu erreichen, ist der Ausbau von bestimmten Bewässerungsanlagen unbedingt nötig. Der Ausbau der Anlage zur Bewässerung von 6500 Hektaren mit Gesellschaftssektor mit Investitionen von ungefähr vier Milliarden Dinaren (zu heutigen Preisen) ist daher grundlegend, ist aber selbstverständlich, dass auf die Sicherung der Bewässerung des privaten Sektors, ebenso wichtig ist.

Um die angegebene Ziele zu erreichen, ist die Entwicklung und Gebrauch der weiterentwickelten Wissenschaft und Technologie unbedingt nötig, desto mehr, da wir in der letzten Zeit einen grossen Rückgang erlitten haben.

Heute können wir schon feststellen, dass wir in dem Erzeugen von Getreide sich der entwickeltesten Technologien angenähert haben. Dem soll in der Nächstfolgenden Periode die schnellere Entwicklung der Viehzuchtstechnologie folgen, besonders der Rindviehzucht, damit wir mit der wissenschaftlich-technologischen Entwicklung der Nahrungsmittelerzeugung schritthalten können.

Weitere Entwicklung der potentiellen Erhöhung der Erzeugung der Getreidearten, bringt uns zur grösseren Arbeitsproduktivität, die aber gleichzeitig Transformation des Effektes, der Futtergewächse ist, und das ist auch eine sehr wichtige Aufgabe.

Daher ist auch der Ausbau langwährender Strategie der Erzeugung der Eiweisse, nötig, damit die quantitative und qualitative Eiweissbasis der Produkte gesichert wird.

Magányos jegenye (1961)